

Allma – er et kart- og planleggingsverktøy for nettbrett, mobil og pc, som erstatter skogbruksplanen på papir. Navnet Allma er forkortelse for Allskog, Mjøsen skog (fusjonerte med Glommen skog i 2019 – nytt navn er Glommen Mjøsen skog) og AT Skog, som sammen har utviklet denne digitale skogbruksplanen. Mens de gamle skogbruksplaner endres med kaffeflekker og gulnet papir, oppdateres Allma i takt med skogens vekst og utførte tiltak. Dette gir deg som skogeier alltid oppdatert oversikt over hvor mye tømmer du har i skogen, fordelt på de ulike treslagene og hvor mye tilvekst du har. Medlemmer av AT Skog får Allma basisversjon gratis. Bestill på allma.no

Aptering – å dele opp stammen i stokker som gjør at du får mest mulig kroner for den.

Avvirkning – hogst av tømmer.

Balansekvantum – det hogstkvantum som ved et visst investeringsprogram er mulig å hogge hvert år inntil det kan økes permanent.

Barkbille – biller som foretrekker det tynne laget mellom barken og veden. Grantreet tørker ut og kalles tørrgran.

Barkprosent – prosent bark av samlet stammevolum med bark, normalt 10 og 20 prosent.

Basisstokk – er en sagtømmerstokk som er 20 cm i diameter i topp og 4,90 meter lang. Denne lengden er en fordel for sagbrukene. Vanlig takhøyde i et hus er 2,4 meter. Med en stokk på 4,90 meter, får snekkeren to lengder i en planke. Lite svinn er god ressursutnyttelse.

Basvei – foretrukket hovedvei ut fra et hogstområde og til lunneplass/velteplass.

BEDRESKOG – en serviceavtale i AT Skog, som skal ivareta og øke verdien på skogeiendommen. Les mer om fordeler ved å tegne en BEDRESKOG avtale på atskog.no

Bestand – ensartet skogsområde (minst 2 dekar) som karakteriseres av en viss ensartethet, som bonitet, tetthet, alder- og treslagssammensetning, og får derfor lik behandling.

Biobrensel – samlebegrep for planter og dyrerester, som benyttes som brensel. Fornybar ressurs som erstatter fossile oppvarmingskilder, som for eksempel kull og fyringsolje.

Biokarbon – også kalt biokull og trekull, lages av restavfallet etter en hogst (greiner, rot og topp) eller massevirke. Skogsavfallet blir tørket og varmebehandlet i en reaktor uten tilgang på oksygen (pyrolyse). Kan erstatte fossilt kull.

Biomasse - fra et tre omfatter dette røtter, stamme, greiner, blader og bark.

Biøkonomi – handler om å gjøre fornybare biologiske ressurser (fra havbruk, skogbruk og jordbruk), til verdifulle varer og tjenester. Også omtalt som «det grønne skiftet».

Blader – er den plantedelen som tar opp karbondioksid (CO₂) fra lufta og frigjør oksygen (O₂). Bladene på bartrær kalles nåler og lever i flere år. Blader på løvtrær lever som regel i ett år.

Bonitet – beskriver markas evne til å produsere trevirke og dermed hvor godt trærne vokser. Bonitet angis som for eksempel G23, der G står for gran og tallet 23 angir trehøyde ved 40 års alder. F betyr furu og B betyr bjørk/lauv. Bonitet angis fra 8 = lav, 11 til 14 = middels, 17 til 20 = høy og 23 til 26 = veldig høy.

Brysthøyde – 1,3 meter over bakken. Ved denne høyden måles ofte diameter. Dette for å unngå at den sterke diameterøkningen nær rota påvirker resultatet og dermed senere volumberegning.

BVO – forkortelse for **B**iologisk **V**iktig **O**mråde.

Bærekraftig – forvaltning eller bruk av en naturressurs slik at den også kan benyttes i all framtid.

Cellulose – er naturens eget superstoff. Et tre består av cirka 70 prosent cellulose og hemicellulose (et slags sukkerstoff). Fibrene gjør at treet står av seg selv. Mest kjent brukt til papir, men også som fortykningsmiddel til mat, tannkrem, sauser og iskrem, klær (som stoffet viskose), hudkrem og tablett.

Dekar – mest brukte måleenhet for areal i skog og jordbruk. 1 dekar (forkortes både som daa og da) = 1 mål eller 1000 m²

Drift – en organisert hogst i et avgrenset område.

Død ved - omfatter både døde stående trær og liggende gamle trær, se snøbrekk og vindfall. Viktig biotop for insekter, sopper og lav. Faktisk kan man si at ingen ting er mer levende enn et dødt tre.

Elg – populært dyr blant jegere, men ødelegger unge trær ved å spise nye skudd.

Entreprenør – fører av skogsmaskin. Hogstmaskinen hogger, kapper og sorterer. Lassbæreren frakter tømmeret ut av skogen og sorterer.

Flatehogst – hogst av alle trær, eller nesten alle, i et sammenhengende område større enn 2 dekar. Hogsten legger til rette for ny skog ved å hogge ned og plante nytt.

FMB måling - en metode for å måle volum av tømmer i et tømmerlass. FMB betyr **F**ast **M**asse **B**edømmelse. Lasset måles i bredden, høyden og lengden og man finner volumet av tømmer og volumet av luft mellom tømmerstokkene. Et vanlig lass uten krokete stokker og med omtrent lik stokklengde, vil bestå av cirka 66 % tømmer og 34 % luft.

Foryngelse – får ny skog til å vokse der skogen er hogd. Skjer ved planting, såing eller naturlig foryngelse, som betyr at gjenstående trær ordner opp selv ved at de sprer frø. Det er lovpålagt å sørge for foryngelse etter hogst.

Frivillig vern – skogeier tilbyr skog til vern mot erstatning. Grunnlaget for ordningen er enighet mellom Norges Skogeierforbund og Miljøverndepartementet, om at skogvern på privat eiendom skal skje frivillig. Frivillig vern er konfliktdependende, kostnadseffektivt og gjennomføres langt raskere enn tidligere verneprosesser.

Frørestillinger – er enkelte trær (hovedsakelig furu) som står igjen slik at skogen gror opp ved naturlig foryngelse. Minst 1 tre per dekar.

Furu – i Norge kan den bli inntil 40 meter høy, rota vokser nedover og kalles pælerot. Det gjør at den tåler mer vind enn gran før den velter.

Fylkesskogmester – ansatt hos fylkesmannen og utfører landbruksdepartementets skogpolitikk på fylkesplan.

Gankvist – blir toppskuddet skadet, danner en sidegrein ny stamme. Treets kvalitet blir dårlig. Kan være lett synlig eller helt inngrodd.

Gran – er det dominerende treslaget i Norge og kan bli 50 meter høy. Flat rot gjør at den ofte tåler lite vind. Nord-Europas eldste grantre står i Buskerud. Treet er 536 år gammelt og 14,5 meter høyt.

Gransnutebille – bille som kan gi store skader på små grantrær. Den spiser barken rundt rothalsen på de nyutsatte plantene.

GROT – samlebegrep for grein, rot og topp. Benyttes noen ganger til biobrensel og bioenergiprodukter (se biokarbon/biokull).

H40 - systemet – angir skogens bonitet i norsk skogbruk. Systemet angir gjennomsnittshøyden av de ti groveste trærne per mål når alderen er 40 år. Bestand som står som G20, vil etter 40 år ha grantre som i snitt er cirka 40 meter høye

Harpiks – væsken som et såret tre produserer i bastlaget mellom barken og veden. Harpiks herdes i kontakt med luft og blir hardt.

Hogstklasse – hvor gammel skogen er. Hogstklasse 1 er snau hogstflate, 2 er nettopp plantet og opp til ungskog (baby til fjortis), 3 er yngre produksjonsskog (ungdom), 4 er eldre produksjonsskog (voksen) og 5 er hogstmoden skog (på gamlehjemmet). Hogstklasse 3 og 4 blir som en høyrentekonto med god avkastning, men lite tilgjengelig. Hogstklasse 5 er lønnskonto med tilnærmet ingen avkastning, men verdiene er lett disponible hvis du er blakk.

Hun – er navnet på det som blir til overs når den beste kvaliteten i tømmerstokken er fjernet, ofte brukt til oppvarming på sagbruket eller selges som flis.

Hvisat. – AT Skog er det første skogeiersamvirket i landet, som tilbyr medlemmene en rimelig ansvarsforsikring for private veier, bruer og tun. Les mer om medlemsfordelen på atskog.no. Det å eie en skogsvei kan innebære en risiko, **hvis at** det skjer uhell med den som ferdes på veien.

Impediment – areal uten produksjon av tømmer, ofte kalt imp.

Kaffelars – kaffe kokt på bål og viktig tilbehør til aktiviteter i skogen.

Kapitalskog – nye skatteregler for skogbruket plasserer eiendommene enten i kapitalskog (mindre eiendommer) og virksomhet (de store eiendommene). Kapitalskog har et forenklet skattesystem med flat skattesats og krever ikke registrering i merverdiregisteret.

Kipping – når tømmerbilen ikke kan få med hele lasset som følge av nedsatt totalvekt på bru, en dårlig veistrekning eller lignende. Da må lasten reduseres, ofte ved at tømmerbilen ikke kan bruke tilhenger og tømmeret må hentes i flere omganger. Dette kalles kipping.

Kjerneved – er død ved og fins i midten av trestammen, er treets egen impregnering som hindrer at den døde veden råtner. På furu har kjerneved mørkere farge. Gran har ikke naturlig impregnert kjerneved og er derfor mer utsatt for råte enn furu. Kjerneved kalles også malm eller furu. Flere sagbruk sortere dette ut til utvendig kledning. Denne kan stå ubehandlet i årevis.

Kjøre på bar – betyr ikke at man kjører til nærmeste pub, men at skogsmaskinførerne beskytter skogbunnen ved hogst og utkjøring av tømmer. Bar er et annet ord for kvist, topp eller mindre verdifulle deler av treet, som legges under hjulene for å beskytte terrenget mot kjørespor.

Kongle – er treets blomst som danner frø. Det tar fire år for furu og tre år for gran før et frø er klar til spredning.

Krone – den delen av treet som har greiner med levende grønne blader eller nåler.

Kubikk – angis som m³. Det går cirka tre tømmerstokker på en kubikk, som er 1000 liter.

Lignin – treets eget limstoff som binder trefibrene sammen, utgjør 25 prosent av vedmassen og gjør at treet tåler strekkspenninger når det blåser. Lignin er et veldig anvendelig produkt og kan benyttes til bindemiddel i for eksempel lim eller betong.

Livsløpstre – levende tre som skal stå igjen ved all skogbehandling. Skal ligge igjen i skogen når det dør.

Lukkede hogster – hogster hvor det etter hogst står igjen minst 16 trær per dekar. Omfatter hogstformer som bledningshogst, skjermstillingshogst, gruppehogst og fjellskoghogst.

Lunne – en haug med hogd tømmer, sortert etter hva det skal brukes til.

Lunneplass – kalles også en velteplass, hentested eller leggeplass. Der tømmerbilen henter tømmeret.

Markberedning – å ruske opp i skogbunnen slik at frøene, fra hovedsakelig furu, får spire godt og oppnå bedre foryngelse.

MiS – forkortelse for miljøregistrering i skog, viser biologiske verdier. Alle eiendommer over 100 mål må ha en miljøregistrering for å kunne selge sertifisert tømmer (se sertifisering). Registreringen markerer områder som det kan være viktig å ta vare på. Disse MiS – figurene skal stå urørt eller forvaltes på en bestemt miljømessig måte og kalles ofte for nøkkelbiotop.

Norges skogeierforbund – er paraplyorganisasjon for de fire skogeiersamvirkene AT Skog, Glommen Mjøsen Skog, Viken Skog og Allskog. NSF jobber med næringspolitikk, samfunnskontakt og politisk påvirkning. Se skog.no

Pallevirke – tømmer som skjæres spesielt til produksjon av paller og emballasje.

Pluggplante – skogplante som vokser på brett. Selve pluggen er rota med jord rundt. M60-plante er gran med bred plugg på et brett med 60 planter, mens M95-plante er gran med smalere plugg på et brett med 95 planter.

Plukkhogst – skogen hogges oftere og færre trær hogges hver gang. Kalles også bledningshogst.

Proveniens – hvor treet er tilpasset å vokse. Sør/nord, høyt til fjells/ lavlandet.

Produksjonsevne – begrep på hvor mye tømmer eiendommen kan produsere. Hogstklassesammensetning, treslag og skogbehandling vil påvirke hvor godt eiendommens potensiale utnyttes. Stort innslag av lauv, mye gammel skog og dårlig foryngelse gir en lav tilvekst i forhold til produksjonsevnen. Å plante raskt etter hogst, suppleringsplanting, lauvrydding, avstandsregulering, tynning, og avvirkning på riktig tidspunkt, utnytter eiendommens produksjonsevne godt. Stikkord er riktige tiltak til riktig tid. Se BEDRESKOG.

Relaskop – måleinstrument, som brukes til å finne ut hvor mange trær som står i et gitt område.

Rotnetto – det skogeier sitter igjen med etter at alle kostnader er trukket fra. Rotnetto betyr altså ikke «å rote rundt i nettoen».

Rotvelte – tre som har veltet av seg selv, rota står opp fra skogbunnen som ei skive.

Rotkjøp/rotkontrakt – tømmerkjøper kjøper skogen på rot. Skogeier får oppgjør og kjøper eier tømmeret som fortsatt står i skogen.

Sertifisering – kvalitetssikring av skogsdriften slik at den er bærekraftig. AT Skog er miljøsertifisert etter ISO 14001, Norsk PEFC skogstandard og FSC Controlled Wood. Sertifisering setter krav til skogbehandling og sporbarhet av tømmer.

Sevje – plantesaft mellom barken og veden, som gjør at barken løsner lett fra tømmerstokken om våren og sommeren.

Sirkulær økonomi – ressurser forblir i økonomien lengst mulig. Dette ønskes oppnådd ved å redusere råvarebruk, avfall, utslipp og energiforbruk til et minimum. I sirkulær økonomi er gjenbruk et mål, gjerne også utenom produktets opprinnelige bruksområde.

Skjermstillingshogst – setter igjen en skjerm av store trær for å gi nye, små planter en lettere start. Bidrar til en mer effektiv naturlig foryngelse.

Skog/skau – av norrønt skógr og skag, i betydningen «det som stikker opp/fram» og danner en grense.

SKOG22 – framtidsrettet rapport fra en samlet skognæring, som regjeringen fikk overlevert i januar 2015. Planer for økt verdiskapning i skog- og tresektoren. Forslag til tiltak omfatter alle ledd i verdikjeden, fra råvareledd med skogeiere, entreprenører og transportører til forskningsmiljøer, arkitekter og industri.

Skogbrand – Skogbrand Forsikringsselskap Gjensidig er et selvstendig skadeforsikringsselskap etablert av skogeiere for skogeiere i 1912. Mer enn 40 000 skogeiendommer er forsikret. Det er bare Skogbrand som tilbyr skogforsikring i Norge.

Skogbruksleder – ansatt i skogeiersamvirke som skogfaglig rådgiver. Hjelper skogeieren med å organisere aktiv drift av skogeiendommen.

Skogbruksplan – plan over ressursene og hvordan ressursene på skogeiendommen kan driftes best mulig. Planen i digital utgave, som benyttes av blant andre AT Skog, kalles Allma. Se allma.no

Skogbrukssjef/rådgiver/fagansvarlig skog – kommunalt ansatt som forvalter lover knyttet til skogbruk.

Skogdata – selskap som utvikler og drifter digitale oppslags- og rapporteringsverktøy for de ulike forretningsleddene i skognæringen.

Skogkultur – samlebegrep for planting, stell og pleie av skogen.

Skogfond – er skogeierens skatteparadis. Gir skogeieren stor skattefordel i hogstoppgjør. Mellom 4 og 40 prosent av oppjøret settes i fondet. Pengene benyttes til nødvendige oppgaver i skogen, som nyplanting, skogpleie, bygging og vedlikehold av skogsbilveier og skogfaglige kurs. Skogfond og skattefordelen er opprettet av staten for å sikre et aktivt skogbruk.

Skogreising – i etterkrigstida startet skogreisingen, som betyr at mange millioner grantrær ble plantet i sør og vest av Norge der gran ikke vokste naturlig. Disse ressursene høster vi i dag og trærnes trivsel og vekst er veldig god. På areal med plantet gran kan det stå 40 kubikk per dekar, mens i naturlig bjørkeskog står det 10 kubikk per dekar. Skogplanting legger derfor til rette for framtidig verdiskapning, og ikke minst, binder trær i vekst store mengder CO₂.

Skurtømmer/sagtømmer – tømmer som brukes til trelast, som planker, bord og lister.

Sliptømmer/massevirke – tømmer som brukes til papir – eller celluloseproduksjon.

Snøbrekk – våt og tung snø, kombinert med ising og vind, knekker topp og greiner. Forebygges ved å planlegge hva og hvor det plantes og riktig ungsogpleie.

Sortiment – tømmerstokken sorteres i ulike typer sagtømmer, som prima, sekunda, sams, småtømmer, konstruksjon og interiør. Stokkens dimensjon bestemmer stokkens verdi i tillegg til kvaliteten.

Stammespråk – ord som folk «innafor» skjønner, men som ingen «utafor» skjønner.

Suppleringsplanting – antall planter kan bli redusert som følge av insektskader, musegnag, frost og annet. Inntil 10 til 15 % planteskade/død er normalt. Med suppleringsplanting erstatter du skadde planter for å opprettholde plantetettheten per dekar.

Teig – er et avgrenset område av dyrket jord eller skog, som ligger adskilt fra andre deler av eiendommen. I en teig kan det være flere bestander med skog.

Tetthet – bestand deles inn i A bestand eller B bestand avhengig av om det er tilfredsstillende tetthet. Tetthet måles i antall tre per dekar. På høy bonitet kan det stå flere trær enn på lav bonitet. Tilsvarende kan skal det stå færre trær per dekar i gammel skog enn i ung skog. Har du en bestand i skogbruksplanen, som står som 2B, bør du suppleringsplante før det er for seint.

Tennar – når treet har tettere årringer på den ene siden som følge av krefter utenfra, som vind, snø og skjev greinstilling. Treet kompenserer skjevheten ved å produsere trykkved, som kalles tennar. Kombinasjonen av løs ved på den ene siden av treet og hard ved på den andre, gir trematerialer som vrir seg.

Tenk Tre – en kampanje som hele skognæringen er sammen om. Med gode trehistorier skal Tenk Tre formidle hvorfor skog - og trenæringen er en framtidsnæring. Målet er å øke kunnskapen i befolkningen om viktigheten av et aktivt skogbruk.

Tilvekst – hvor mye et tre har lagt på seg i løpet av et gitt tidsrom. Årlig volumtilvekst (ikke medregnet bark) på stående skog.

Toppbrekk – skade på treet topp, som ødelegger tømmerkvaliteten. Kan føre til krokete stokk, gankvist og tørke.

Toppskudd – mens årringene viser diameterveksten, så viser toppskuddet årets høydevekst. Tre i «juletrehøyde» kan ha toppskudd på 50 cm. Eldre tre flater ut i toppen. Da er det på tide å kontakte skogbruksleder for å planlegge hogst.

Trepellets – en type biobrensel bestående av sammenpresset treflis. Varmebehandling under prosessen gir sort pellets/kullpellets.

Trær – greiner og stamme av langstrakte celler, som er bygd opp av cellulose og kittet sammen med lignin. Dette gjør veden hard og stabil. I Norge kan gran blir 50 meter høy.

Tynning – utføres i voksende skog og gir trærne du vil satse på bedre plass til å vokse.

Tørrgran – dette kalles treet når barkbillene flytter inn og bruker laget mellom barken og veden til bolig og barsel for nye barkbiller. Treet blir skadet og tørker ut.

Ungskogpleie – utføres i skog som er i barndommen og gir trærne du vil satse på bedre plass til å vokse.

Utlegg – betegnelse som beskriver tømmer som er levert til sagbruk, men som ikke fyller kravene til sagtømmer. For vrak betales det ingenting, men det er sjelden med vrak i sagtømmeret.

Utplantingstall – hvor mange planter som skal plantes per dekar, bestemt ut fra vekstforhold.

Velteplass – kalles også en lunneplass, hentested eller leggeplass. Der tømmerbilen henter tømmeret.

Vindfall – trær som har falt over ende av sterk vind eller tung snø.

Virkesmåling – tømmerlasset må måles før oppgjør mellom kjøper og selger. Tømmermålere fra Norsk Virkesmåling (NVM) er en nøytral part.

- **Stokkmåling** – stokken transporteres automatisk forbi en tømmermåler, som angir kvalitet, lengde og diameter.
- **Lassmåling** – tømmermåleren måler lasset mens det ligger på tømmerbilen. Denne metoden kalles fastmassebedømming (FMB-måling).
- **Fotowebmåling** – tømmerbilen måles i bilder ved spesielle stasjoner. NVM vil utvikle denne metoden framover fordi den er mest rasjonell.
- **Kontrollmåling** – utføres jevnlig av NVM for å sikre kvaliteten på målearbeidet.

Vrak – tømmer som ved innmåling ikke oppfyller kvalitetskravene og blir vraket.

Årringer – viser vedmassen som dannes hvert år. Ringen består av to deler. Vårveden har store og lyse celler, mens sommerveden har tette og mørke celler. Bredden på årringene vil variere med skogbunnens produksjonsevne, klimaet, trærnes alder og tetthet.